

ФІЛОСОФСЬКИЙ ВИМІР ДУХОВНИХ ЦІННОСТЕЙ

Тронько О.О.

Науковий керівник – канд. філос. наук, проф. Тіхонова Л. А.
Харківський національний університет радіоелектроніки
(61166, Харків, просп. Науки, 14, каф. філософії, тел.: (057)702-14-65)
e-mail oleksandra.tronko@nure.ua

The article considers the moral aspects of philosophical activity. It is argued that the difference between philosophical thinking and moral thinking is inherent in the moral thinking of every person, regardless of its group, national, religious affiliation. Moral consciousness is formed for each individual during life on the basis of everyday life experience. Formed moral principles man regulates his behavior due to the fact that he is a human being. However, ethical concepts and ideas, while maintaining its normatively binding value, are the basis of the moral world.

Філософія – одна з найскладніших форм світогляду, далеких від свідомості і особливою установкою стосовно дійсності. Людина завжди займала у філософії одну із ключових позицій, зокрема осягнення людиною своєї сутності. Проблема духовно-моральних установ особистості із споконвіків хвилювала філософів і до нашого часу є однією з найактуальніших проблем філософії. Однією із центральних цілей сучасної філософії – духовно-моральне виховання особистості.

Відомий давньогрецький філософ Каллікл стверджував, що моральність є рецептом життєвої мудрості, спосіб досягнення успіху та життєвого щастя, набуття душевної згоди самим з собою. Згідно з вченням Канта, моральність полягає в тому, щоб виконувати свій обов'язок, не чекаючи ні нагород в цьому світі, в тому числі у вигляді високої самооцінки від усвідомлення власної чесноти, ні заплати в світі іншому. А.І. Кант вважав, що мораль аж ніяк не потребує релігії.

Відмінність філософського мислення від морального полягає у притаманності моральному мисленні кожній людині, незалежно від її групової, національної, конфесійної належності. Моральна свідомість формується для кожного індивіда протягом життя на основі повсяденно-життєвого досвіду. Сформованими моральними принципами людина регулює свою поведінку в силу того факту, що він людська істота. Разом з тим етичні поняття і ідеї, зберігаючи своє нормативно-зобов'язуюче значення, служать не тільки приписами до конкретних вчинків, а й чином справді морального світу, очищеного від земної скверни, і є моральним судом над цим світом.

Саме в поведінці людини, в морально-етичних аспектах її діяльній самореалізації проявляється рівень сформованої моральної культури особистості. Водночас моральна діяльність та поведінка є насамперед

показником успішності та ефективності процесу морального виховання особистості.

Впродовж століть українське духовно-моральне виховання вбирало в себе кращі здобутки світової матеріальної і духовної культури, які утверджують добро, любов, красу, милосердя, справедливість у всіх сферах життя. Розвиток вільної, гуманної і відповідальної особистості безпосередньо пов'язаний із системою її морально-духовних цінностей. Духовність, моральність так чи інакше передбачає вихід за межі інтересів людини, зони комфорту, особистої користі і зосередженість на морально-духовній культурі людства. Тому сформовані моральні принципи є ключовими для самовизначення особистості. Про морально-духовну цінність можна говорити лише тоді, коли ставимо запитання: заради чого здійснюється діяльність людини, у чому сенс досягнення тих чи інших цілей, прагнень, намірів. Тому сфера морально-духовних цінностей включає в себе сенс життя, любові, добра, зла тощо, тобто – сенс загальних моральних категорій.

Людина починає усвідомлювати свої духовні цінності, нехтуючи іншими різними цінностями, які не завжди мають усвідомлений характер. Зважаючи на складність і значущість сфери морально-духовних цінностей, справжньою метою мають стати моральне самоусвідомлення, виховання та розвиток духовних якостей особистості. Саме ці цінності визначають подальший напрямок розвитку індивіда. Моральні цінності орієнтують індивіда у його поведінці. Як зазначається, моральні цінності можуть обмежувати волю людини, бо при їх недотриманні можуть виникнути докори сумнінності, що спричинятимуть дискомфорт людині.

У протилежній ситуації людина живе у злагоді зі світом та собою. Тоді для неї набувають значення лише такий спосіб життя, такі дії, які гармонізують її інтереси з інтересами інших на основі гуманістичної моралі. Але філософія повинна бути позбавлена від претензій на значення якоїсь ціннісно-нормативної системи виховання або узагальненої інструкції культурного творчості і соціальних трансформацій. Саме порушення даної заборони є універсальна структура трагікомічного ефекту перетворення філософського логосу в моральну проповідь. Гегель зауважив, що було б краще, якби філософія позбавила себе «від праці давати хороші поради», відмовилася від повчань і моралей і від втручання в «життєве»: в політику, законотворчість, мораль, педагогіку.